

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

**РАДЕ ДРАИНАЦ
(1899 - 1943)**

Каталог изложбе

НОВИ САД, 1999

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

КАТАЛОЗИ ИЗЛОЖБИ

43

АУТОРИ КАТАЛОГА И ИЗЛОЖБЕ

Ксенија Светличић и Бранислава Аврамовић

РАДЕ ДРАИНАЦ

Радојко Јовановић илити Раде Драинац, *бандит или њесник*, наш човек из затуреног Трбуња у Топлици, обрео се у престоници по завршетку Првог светског рата, преко Париза, као велики ковач сопствене несреће, али и још већи *неимар* на тлу српске поезије. По неколиким околностима које су се стекле у његовом животу, имао је чак и среће, уколико би се бар нешто и у вези са његовим именом могло крстити тако. Наравно, та срећа је више литерарне природе, а још више само коментар или метафора о једном животу, који се указује као да је био сачињен од комада. Рођен у сâм смирај века (1899), стасао је за песника тачно у време када је почела нова епоха српске књижевности, касније названа обичним, али за многе нараштаје који су доцније наилазили, опојним именом: *литература између два рата*. Писао је тачно онолико колико је ова епоха и трајала. Песников живот се угасио заједно с њом; обоје су се одједном изгубили у поетском вакууму и стропоштали у провалију Другог светског рата. У време кад *музе ћуће*, престало је да куца срце песника (1943). Као да је и овим последњим чином Раде Драинац хтео да докаже готово биолошку условљеност свог живота поезијом: "Све ми се чини да је мој живот само коментар ове песме."

Стеван Раичковић, 1974

Имао је шеснаест година када се повлачио са српском војском преко Албаније, па наставио школовање у Француској, а после свршетка Првог светског рата био у Паризу, да би, одмах, појурио у домовину, увек нежно нагнут анђелу завичаја, који му никад није пружио руку, ни утеху, ни дом. Дуго је, затим, радио за новине, скитао, увек уз поезију, којом је дисао, пишући је пуно, захуктало, мутно, увек идући до краја - да каже све, да се источи, да се искаже, да се пода њој. Па јој се подавао, безрезервно - не успевајући да смири њене брзаке и ритмове, ни да их подреди неком вишем реду, нити уметничком усмеравању. Глад своју, трагачку, тајну своју, узнесење, веру и љубав, поругу, клетву, јадање - све је казао, све је, готово дахћући, изрецитовао, и уз радост, и уз несаницу. Изишло је више његових књига, а

данас, сада и увек, тешко је у њима пронаћи уједначене, одличне песме, у којима је у превласти чиста поезија, дух, откровење, арома, сазнање, мит. Више је увек у њему - свуда расутих, неутешних, лепих, пуних, изненађујуће добрих стихова, строфа, тренутака, излива.

Раде Војводић, 1968

У послератној српској лирици, међу такозваним модернистима, поезија Рада Драинца није само најзанимљивија већ је по многоме и најполетнија. Немири и негодовања ситнобуржоаског интелегента, непосредно после рата пометенијег него ли и иначе, његова стремљења и његове клонулости, његове вере и његова безверја, читава његова збуњеност и неодлучност на раскрсници новог времена - потекли су бујично и пенушаво кроз Драинчеве стихове. Лиризам цинично-меланхоличног Црњанског, гладног живота Растка Петровића, лиричност разнежених грцања Милана Дединца из његових првих песама одавали су, свака на свој начин, мирисе и укусе нових немира, нових ведрина и нових тмина. Чак и Винаверова непоетска експериментисања, изнакажено и сасвим прозаизирано подражавање Аполинеру Тодора Манојловића, натегнута и јефтина ефектност назовистихова Ранка Младеновића, дакле читав тај формалистички напор да се открије неки "нови" и "неслућени" поетски израз, донекле је, макар и на непоетски начин, показивао тежње овог првог кола наших послератних модерниста да уобличи нову стварност коју су тек наслућивали. А Драинац је својом тадашњом заковитланом и претећом поезијом можда најспонтаније и можда најнепосредније почео да пева о ономе што не прима, о ономе што "неповратно" одбацује.

Ђорђе Јовановић, 1940

Раде Драинац био је писац који је објављивао своја дела свега две деценије и умро пре него што је навршио четрдесет и пет година. А још за живота постао појам свега модерног и слободоумног у поезији, и књижевне боемије. После његове смрти, можда баш зато што иза рата није било лако доћи до Драинчевих дела, а његово име после ослобођења задуго није помињано - или се прећуткивало, јер његово политичко држање под окупацијом није било расветљено - интересовање је још више порасло, готово до легендарних размера.

Али, иако он сам себе назива "бандитом или песником" дајући такав наслов чак и једној од својих најбољих књига песама, иако је свакодневно долазио с понеким у сукоб, чак и физички, он је био мирољубив и човек мека срца. Стварно, мислим, није никога мрзео. Чак ни

онда кад би, у пијанству и песничком заносу, сипао на понекога плоту-не грдњи и претњи. Само, као човек и писац, особито писац-новинар, умео је, из љубоморе, да буде врло непријатан.

Синиша Пауновић, 1981

У скупу звучних имена архипелага, континената, острва, мореуза, океана, далеких градова, - имагинарних и докучених светова његове песничке географије - постоји и једна оригинална Драинчева кованица: Хипнисландија. Спрег речи у кованици је помало каприциозан, подоста неочекиван, потпуно стран пореклом. Прва половина њена потиче од имена *Хиџнос*, назива за једну концепцију која никада није дозрела до идеје, за иницијативу која никада није остварила прерастање у књижевни покрет, јер јој је Раде Драинац био готово једина развијена застава; друга, пореклом и значењем германска, обгрљава својом ширином појам земље, родне, свачије. Та Хипнисландија, земља животних снова и поетске јаве, судбина једног опорог животописа и немирна ткачница неукротивих песничких јуриша, тај незавршени облик и недосањани сан песника, та земља даљине која немоћно увире у Србију, обухватила је међу своје границе - и својом траженом симболиком и својом суровом стварношћу - битније ознаке поетског дела и пресудније смернице живота. Међу тим границама кретао се Драинац са свим оним што је било неизмирено, па и неизмирљиво у њему, са својим мутним данима и луталачким сновима, "са устима пуним бласфемеије", хранећи се илузијама, замењујући често без наде своје улоге: био је сентименталан кад је требало да буде непоколебљив, немоћан кад је требало да буде бунтован, вербалан уместо активности, пркосан уместо побуњен, човек тренутка и на колосецима које је требало надсводити идејом и енергијом. Он је, уосталом, и сам себи постављао узнемирена, узбудљива, плаховита питања која непрестано хитају за смислом пуног одговора и која не допуштају ћутање: ко си ти и шта си ти, у чему је твој живот и твоја вокација, у коме ти то времену живиш, шта дајеш, шта тражиш, шта остварујеш? Али одговори нису давали оно што се од њих тражи, нису решавали, нису умиривали; они су опет остајали питања, друга, друкчије речена и интонирана, а смислом често иста, свакидашња и судбинска, необилазна.

Бошко Новаковић, 1961

Он је умро у Београду од туберкулозе, негде за време окупације. Речено ми је да је до смрти био код неке жене, која га је несебично и пожртвовано неговала. Његову сахрану смо збринули Часлав Ники-

тових, књиџар Драги Марковић и ја. Он је добио пристојан металан ковчег, опело и гроб у близини гробнице војводе Путника. Хтели смо да му обезбедимо гроб и једним малим каменом, али не стигосмо.

Када су кола са његовим ковчегом кренула из капеле, стотинак људи и две три жене су немо стајали и нико није пошао за њима. Изгледало је да ће размак између Драинца и нас бити све већи што кола даље одмичу: "Ожалошћених" није било, да пођу између мртваца и осталих који су дошли да га "испрате". Онда сам ја замолио чика Милета Павловића, као најстаријег човека од пера међу нама, да пође са мном непосредно иза кола. Чика Миле је усрдно примио тај предлог и онда је остала "пратња" кренула. Идући за Драинчевим ковчегом ја сам био више љут, него жалостан. Извесно, жалио сам једног друга и човека, али сам осуђивао једнога лакомисленог а даровитог писца, који је скоро страћио један велики таленат, не давши од себе ни десети део од онога што је могао дати. О томе сам разговарао са старим Павловићем, који ми је говорио да је био друг још са Војиславом Илићем, вајкајући се над судбином наших најбољих лиричара: Ђуре, Војислава и Драинца.

Погреб није уопште носио никакав званичан, нити свечан карактер. Извесне књижевне личности су бриљирале својим одсуством. Али је то био један пристојан и леп погреб на коме није било никога од снoбова и од оних који воле да се покажу пред светом.(...)

Колико се сећам, није било ни венаца, ни говора, а мислим ни некролога. У тренутку његове смрти, Драинца су се одрицали и левичари и десничари. Нико га није присвајао, сем личних пријатеља, који су осећали да се његовом смрћу у нашој књижевности и београдском, србијанском друштву отвара једна велика празнина. (Симболичан је био онај размак између његовог леса и његове "пратње", као и онај оштар звук земље о плех ковчега који је изгледао празан!).

Милан Јовановић Стоимировић, 1955

Библиотека Маџице српске приредила је изложбу поводом стогодишњице рођења Радеџа Драинца. Отворена је од 27. септембра до 15. октобра 1999. године у виџринама испред Свечане сале Маџице српске, а коришћена је зрађа из збирки Библиотеке и Рукописног одељења Маџице српске (РОМС).

КАТАЛОГ

Handwritten notes and a large blue scribble are present in the center of the page, partially overlapping the title.

Page 2000

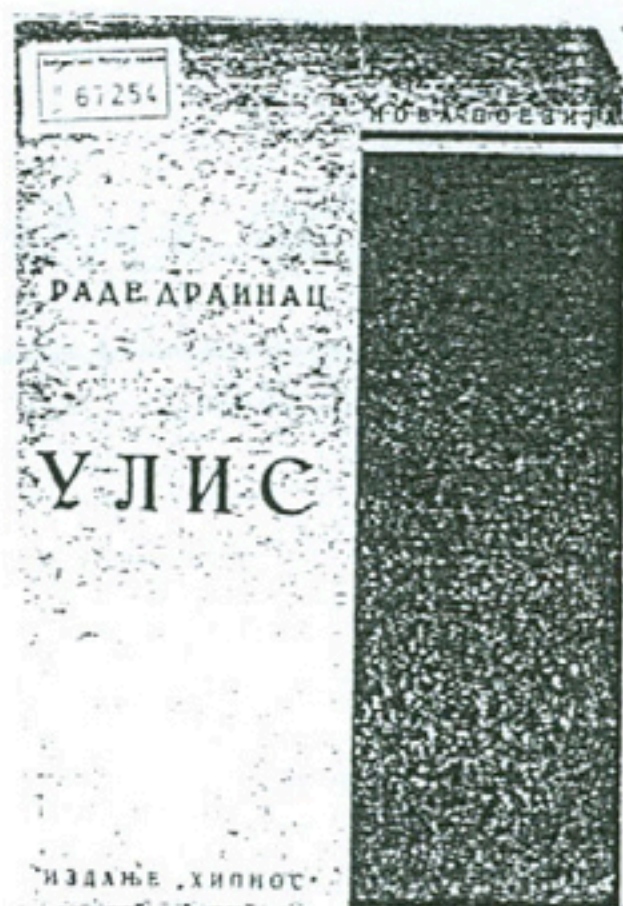
ДЕЛА

1. Воз одлази / Раде Драинац. - Београд : Хипнос, 1923. - [13] стр.
2. Еротикон / Раде Драинац. - Београд : Хипнос, 1923. - 20 стр.
3. Две авантуристичке поеме / Раде Драинац & Мони де Були. - Београд : [б. и.], 1926
4. Лирске миниатуре / Раде Драинац. - [Б. м. : б. и.], 1926. - [16] стр.



5. Бандит или песник / Раде Драинац. - Београд : С. Б. Цвијановић, 1928. - 35 стр.
6. Срце на пазару / Раде Драинац. - Београд : [с. н.], 1929. - 45 стр.
7. Банкет / Раде Драинац. - [Београд] : Светлост, 1930. - 48 стр.
8. Шпански зид и наша љубав / Раде Драинац. - Београд : Г. Кон, 1930. - 134 стр.
9. Расветљење / Раде Драинац. - [Б. м. : б. и.], 1934. - 94 стр., [1] сл. аутора

10. Узурпатори / Раде Драинац. - 2. изд. - Београд : [б. и.], 1935. - 16 стр.
11. Осврти / Раде Драинац. - [Б. м.] : Библиотека Хипнос, 1938. - 96 стр.
12. Улис / Раде Драинац. - Београд : Хипнос, 1938
13. Човек пева / Раде Драинац. - Београд : [б. и.], 1938. - 44 стр., [1] фотографија аутора
14. Песме / Раде Драинац. - Београд : Просвета, 1960. - 357 стр.
15. Crni dani / Rade Drainac. - Beograd : Kosmos, 1963. - 126 str., [12] str. s tablama



16. Лирска вандеја / Раде Драинац. - Прокупље : "Драинац" ; Крушевац : Багдала, 1984. - 330 стр., [4] стр. с таблама
17. Ja ne žalim što sam voleo i patio / Rade Drainac. - Beograd : Sloboda, 1987. - 191 str.
18. Sablasni rasovi / Rade Drainac. U: Antologija srpske avangardne pripovetke / [priredio] Gojko Tešić. - Novi Sad : Bratstvo-Jedinstvo, 1989. - Str. 313-317.
19. Odgovor na majčino pismo / Rade Drainac. U: Majka / priredio Raša Perić. - Novi Sad : Književna zajednica Novog Sada, 1990. - Str. 37.

20. Ја Раде Драинац творац нове васељене / Раде Драинац. У: Антологија песништва српске авангарде / [приредио] Гојко Тешић. - [1. изд.]. - Нови Сад : Светови, 1993. - Стр. 220-223.
21. Пламен у пустињи / Раде Драинац. - Београд : Конекс, 1993. - 165 стр.
22. Наша љубав / Раде Драинац. У: Месечев балкон / приређивач Вучина Шћекић. - Зрењанин : Туристичка организација, 1995. - Стр. 53.



23. Медитација без коментара / Раде Драинац. У: Српска љубавна поезија / приредила Владислава Косијер. - Сремски Карловци : Каирос, 1997. - Стр. 164-165.

ЛИТЕРАТУРА

24. Раде Драинац / Милан В. Богдановић. У: Стари и нови. 1 / Милан В. Богдановић. - Београд : Г. Кон, 1931. - Стр. 203-212.
25. Човек "без маске" / Миливоје М. Миленковић. У: Лице и наличје полемике / Миливоје М. Миленковић. - Београд : "Скерлић", 1931. - Стр. 22-36.

26. Растанак са поезијом : Раде Драинац: дах земље / Ђорђе Јовановић. У: Књижевност између два рата. Књ. 2 / приредила Светлана Велмар-Јанковић. - Београд : Нолит, 1966. - Стр. 12-30.
27. Раде Драинац / Јован Ђорђевић. У: Разговор са Рацином / Јован Ђорђевић. - Крушевац : Багдала, 1970. - Стр. 39-47.
28. Песничка авантура Рада Драинца : Раде Драинац: Бандит или песник, Српска књижевна задруга, Београд, 1974. / Предраг Протић. У: Летопис Матице српске. - 151, 415, 5 (мај 1975), стр. 577-581.



29. Rade Drainac : (1899-1943) / Joca Mihajlović. U: Neuveli otkosi / Joca Mihajlović. - Novi Sad : Crveni krst Vojvodine ; Sremska Kamenica : Institut za plućne bolesti i tuberkulozu, 1976. - Str. 62-68.
30. Drainac / Stevan Kusturin. - Beograd : S. Kusturin, 1978. - 19 str.
31. Трагом Драинца / Стеван Раичковић. У: Белешке о поезији / Стеван Раичковић. - Нови Сад : Матица српска, 1978. - Стр. 112-119.

37. Polemika Ujević - Drainac kao sučeljenost dviju poetika / Ante Stamać. U: Passim / Ante Stamać. - Split : Logos, 1989. - Str. 95-110.
38. Два непозната листа Рада Драинца / Гојко Тешић. У: Прилози за историју српске књижевне периодике / уредник Александар Петров. - Нови Сад : Матица српска ; Београд : Институт за књижевност и уметност, 1990. - Стр. 165-176.
39. Раде Драинац и експресионизам / Миомир Милинковић. - Прокупље : Књижевно друштво "Раде Драинац", 1991. - 126 стр.

Раде ДРАИНАЦ
421353

ПЛАМЕН У ПУСТИЊИ
Новеле и приповетке



ЕКС
КОНЕКС

40. Rade Drainac u potrazi za samim sobom / Ljubinko Milosavljević. U: Skica za krug / Ljubinko Milosavljević. - [1. izd.]. - Niš : Gradina, 1991. - Str. 84-88.
41. Непознати Драинац / Недељко Јешић. - Београд : Конекс, 1993. - 294 стр.
42. Раде Драинац : (1899-1943) / Милан Јовановић Стоимировић. У: Портрети према живим моделима / Милан Јовановић Стоимировић. - Нови Сад : Матица српска, 1998. - Стр. 227-251.
43. Раде Драинац / Стеван Раичковић. У: Портрети песника / Стеван Раичковић. - Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 1998. - Стр. 95-126.

ФАКСИМИЛИ И ФОТОГРАФИЈЕ

44. Факсимил Драинчеве песме *Ma Bohête* (РОМС М. 11.241)
45. *Сликарске изложбе*, Драинчев приказ две изложбе у Београду (РОМС М 10.477)
46. Родна кућа Радета Драинца у Трбуњу код Блаца
47. Драинчева сестра Велика Игњатовић
48. Раде Драинац у разговору с француском глумицом Сизан Шомон, 1930
49. Глумац Света Милутиновић, фоторепортер Гардијан и Раде Драинац на Авали, 1939. године
50. Раде Драинац уочи Другог светског рата
51. *Једна улица у Блацу*, цртеж Радета Драинца
52. *Пуџ којим увече идем за њошћу*, цртеж Радета Драинца



РАДЕ ДРАИНАЦ
1899 - 1943

ИЗДАВАЧ

Библиотека Матице српске
Нови Сад
Матице српске 1

УРЕДНИК

Миро Вуксановић

ЛУТОРИ КАТАЛОГА

Ксенија Светличић и Бранислава Аврамовић

ПРИПРЕМА

Тихомир Светличић

УМНОЖАВАЊЕ

Миранда Бадњар

ПОВЕЗ

Милорад Родић

ТИРАЖ

50 примерака